

ВЖИВАННЯ ТЮТЮНОВИХ І НІКОТИНОВИХ ВИРОБІВ СЕРЕД ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ ДОРΟΣЛИХ ВІКОМ ВІД 18 РОКІВ

Порівняльний аналіз результатів опитувань 2023 та 2024 років

Вживання тютюнових і нікотинових виробів

Тютюнові вироби для куріння включають **сигарети, сигари, люльки, кальяни та тютюнові вироби для електричного нагрівання (ТВЕН)**

Бездимні тютюнові вироби включають **жувальний тютюн, снюс, нюхальний тютюн і насвай¹**

Нікотинові вироби включають **електронні сигарети (е-сигарети) та нікотинові паучі (пакетики)**

Частота вживання тютюнових і нікотинових виробів у 2024 році

Поширеність вживання тютюнових і нікотинових виробів у 2024 та 2023 роках можна підсумувати таким чином (детальніше наведено в Таблиці 1, Таблиці 2 та Таблиці 4):

Таблиця 1. Частота вживання тютюнових і нікотинових виробів за статтю та роком

Частота	2023 р. (%)			2024 р. (%)		
	Чоловіки	Жінки	Всього	Чоловіки	Жінки	Всього
Теперішні споживачі ²	44,0	13,7	27,4	39,4	15,0	26,0
Щоденні споживачі	37,5	11,1	23,0	35,1	11,3	22,0
Епізодичні споживачі	10,3	3,8	6,8	6,8	5,4	6,0

26,0 % дорослих є теперішніми споживачами тютюнових та нікотинових виробів

Розподіл теперішнього споживання тютюнових і нікотинових виробів у 2024 році

Загальний рівень теперішнього вживання³ становив **26,0 %** із таким розподілом за категоріями:

Частота куріння тютюну у 2024 році

Поширеність теперішнього куріння тютюну дещо зменшилась у 2024 році порівняно з 2023 роком (26,7 %) серед усіх дорослих — головним чином завдяки зменшенню щоденного куріння серед чоловіків

Вживання ароматизованих тютюнових або нікотинових виробів⁴

- **27,8 %** дорослих, які вживали тютюнові або нікотинові вироби, віддавали перевагу ароматизованим виробам (включаючи ментол), а **21,9 %** вживали виключно такі вироби (15,3 % у 2023 році).
- Більшість (**66,7 %**) віддавали перевагу неароматизованим виробам (63,7 % у 2023 році).
- **57,2 %** не вживали ароматизованих виробів (63,7 % у 2023 році).
- Жінки (**27,2 %**), молодь (**51,0 %**) та особи з вищою освітою (**28,8 %**), які вживали будь-які тютюнові або нікотинові вироби, частіше обирали ароматизовані варіанти, включаючи ментол.
- Популярність ароматизованих виробів у 2024 році дещо зросла порівняно з 2023 роком.

¹ Насвай — це вольогий порошкоподібний тютюн, який кладуть під нижню губу або під щоку і тримають там протягом 15–30 хвилин.

² Теперішні споживачі тютюнових або нікотинових виробів — це особи, які на момент опитування повідомили, що вживають хоча б один із видів досліджуваних виробів на щоденній основі або рідше, ніж щодня.

³ Загальний рівень включає осіб, які використовують кілька продуктів, тому відсотки за категоріями можуть перебиватись і не дорівнювати загальній сумі.

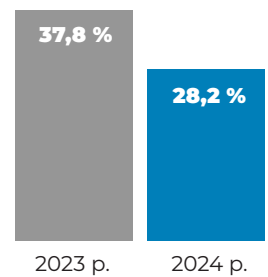
⁴ Із 11 липня 2024 року на території всієї країни заборонено продаж ароматизованих сигарет та електронних сигарет.

Куріння сигарет у 2024 році

- Теперішнє куріння сигарет промислового виробництва серед чоловіків зменшилося з **37,8 %** у 2023 році до **28,2 %** у 2024 році. Серед усіх дорослих поширеність куріння зменшилася з 22,2 % до 17,8 %, тоді як показники серед жінок залишилися незмінними.
- Щоденне куріння сигарет — **15,8 %** дорослих (25,1 % чоловіків і 8,0 % жінок).
- Епізодичне куріння сигарет — **2,1 %** дорослих (3,1 % чоловіків і 1,2 % жінок).
- Середнє щоденне споживання: **16,6** сигарети на день (17,8 — для чоловіків і 13,3 — для жінок).
- Орієнтовні щорічні витрати на куріння сигарет на одного дорослого — **30 916 грн⁵**, виходячи із середньої ціни 102 грн за пачку (на момент дослідження).
- Середній вік першого вживання традиційних тютюнових виробів — **17 років** (16 років для чоловіків і 18 років для жінок).⁶

Куріння сигарет промислового виробництва серед чоловіків

Електронні сигарети

Теперішнє вживання електронних сигарет зросло серед чоловіків (з **4,2 %** до **7,0 %**), жінок (з **2,4 %** до **3,9 %**) і серед усіх дорослих із **3,3 %** до **5,3 %**.

ТВЕН

Серед усіх дорослих щоденне споживання ТВЕН становило **1,9 %**, а теперішнє споживання — **2,6 %** (**3,3 %** серед чоловіків і **2,0 %** серед жінок).

Кальян із тютюном

- **2,8 %** дорослих повідомили, що вживають кальян час від часу, а **2,6 %** вживають його рідше, ніж щодня.
- Уживання кальяну було найпоширенішим серед молоді віком 18–29 років, де поширеність становила **9,3 %**.

Таблиця 2. Споживання тютюнових і нікотинових виробів за статтю та роком

Тип	2023 р. (%)			2024 р. (%)		
	Чоловіки	Жінки	Всього	Чоловіки	Жінки	Всього
Сигарети промислового виробництва	37,8	9,3	22,2	28,2	9,2	17,8
Е-сигарети	4,2	2,4	3,3	7,0	3,9	5,3
ТВЕН	3,4	2,7	3,0	3,3	2,0	2,6

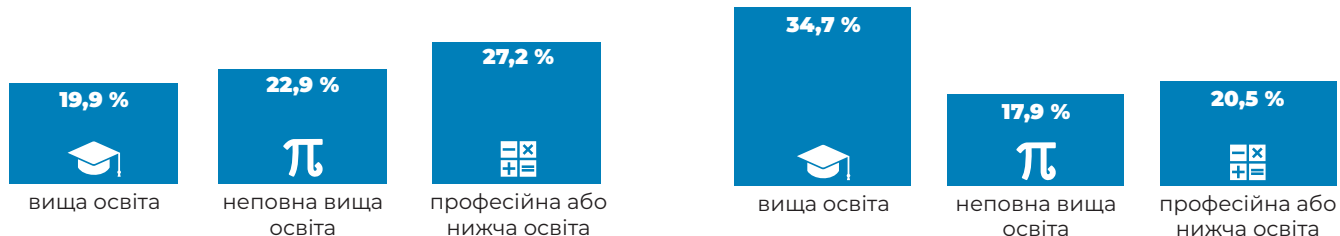
Зв'язок між освітою та вживанням нікотинових і тютюнових виробів

Вищий рівень освіти асоціюється з нижчими показниками щоденного куріння. Відсоток споживачів серед людей з певним рівнем освіти курять щодня:

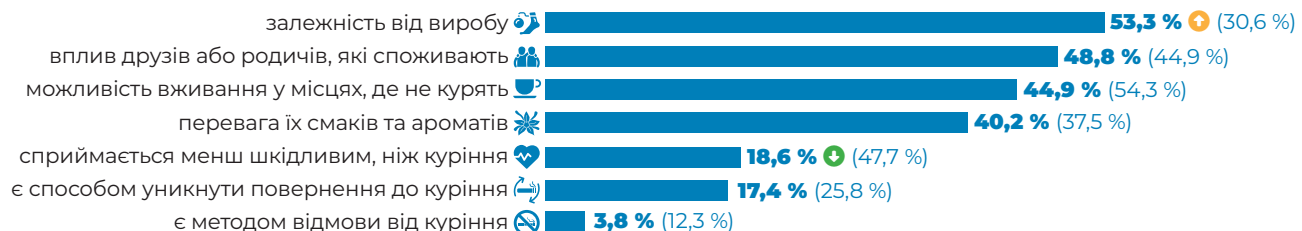

Рівень освіти також пов'язаний із поведінкою, спрямованою на збереження здоров'я. Кількість споживачів серед людей з певним рівнем освіти, які курять, звертались до лікаря:

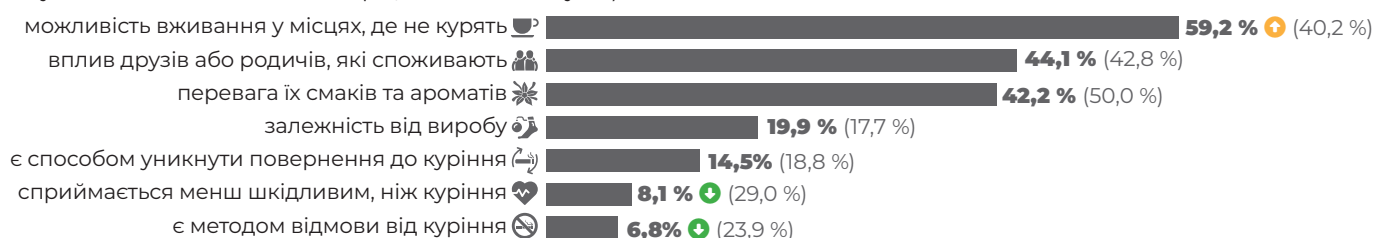

Причини вживання ТВЕН та електронних сигарет у 2024 році

Дорослі, які є **теперішніми споживачами ТВЕН**, зазначили такі причини споживання (для порівняння в дужках наведено дані за 2023 рік, якщо такі доступні):

Дорослі, які є **теперішніми споживачами електронних сигарет**, зазначили такі причини споживання (для порівняння в дужках наведено дані за 2023 рік, якщо такі доступні):

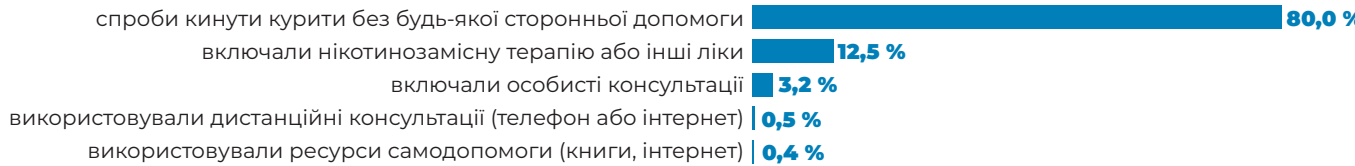

⁵ Ці розрахунки були зроблені таким чином: 102 грн (джерело - Держстат) за пачку сигарет ÷ 20 сигарет = 5,1 грн за сигарету; отже, 5,1 грн x 16,6 сигарети на день = 84,7 грн на день; 84,7 грн на день x 365 днів = 30 916 грн на рік (Бюро ВООЗ в Україні).

⁶ Дорослі, які хоча б раз пробували курити.

Відмова від куріння серед дорослих, які курили сигарети або кальян протягом 12 місяців до опитування

- Про спроби кинути курити протягом останнього року повідомили **37,8 %** дорослих, які є теперішніми і колишніми споживачами традиційних тютюнових виробів або кальяну.
- Довгострокові результати припинення куріння залишається на низькому рівні: про утримання від куріння протягом щонайменше 6 місяців було повідомлено в 6,3 % випадків у 2023 році та **5,9 %** у 2024 році.
- Наміри кинути курити залишаються відносно незмінними: у 2024 році **30,9 %** дорослих, які вживають тютюнові вироби, не мали наміру кинути курити (проти 28,2 % у 2023 році), тоді як **22,4 %** у 2024 році мали намір кинути курити протягом наступних 12 місяців (проти 22,1 % у 2023 році).
- Потреба в професійній допомозі для відмови від тютюну зростає: **21,1 %** дорослих висловили потребу в допомозі у 2024 році порівняно з **16,4 %** у 2023 році.
- Спроби кинути курити робили **33,1 %** дорослих, які є теперішніми споживачами традиційних тютюнових виробів або кальянів, хоча лише **12,0 %** утримались від куріння більше 6 місяців.
- Турбота про здоров'я була основною мотивацією для відмови від куріння, про що зазначили **62,8 %** осіб, які намагались кинути курити (48,2 % у 2023 році).
- Стороння підтримка у відмові від куріння використовувалась рідко:

Вплив пасивного куріння протягом 30 днів, що передували опитуванню

Рівень впливу пасивного куріння протягом 30 днів, що передували опитуванню, можна підсумувати таким чином (детальніше наведено в таблиці 3):

- **29,9 %** дорослих хоча б один раз протягом останнього місяця піддавались впливу тютюнового диму у своїх домівках;
- серед зайнятих дорослих **17,9 %** піддавались впливу тютюнового диму в закритих приміщеннях на робочому місці, зокрема й **15,1 %** дорослих, які не курять;
- вживання тютюну та нікотину на робочих місцях залишалось відносно стабільним (27,1 % — у 2023 році, **24,1 %** — у 2024 році), хоча рівень впливу зменшився;
- **31,2 %** дорослих, які відвідували заклади громадського харчування, спостерігали куріння тютюнових виробів принаймні в одному із закладів, які вони відвідали.

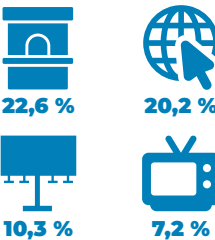
Таблиця 3. Рівень впливу пасивного куріння серед дорослих за місцем та роком

Тип закладу	2023 р. (%)	2024 р. (%)
Вдома	28,8	29,9
На роботі	21,7	17,9
Ресторани, кафе, бари	29,5	31,2
Громадський транспорт	6,9	7,4
Заклади охорони здоров'я	2,9	7,4 ↑
Школи	2,2	6,2 ↑
Університети	3,8	5,4
Державні установи	6,2	4,8

Інформування населення та реклама тютюнових виробів за останні 30 днів

- Близько двох третин дорослих помітили антитютюнові повідомлення (**67,3 %** — у 2024 році та 65,6 % — у 2023 році).
- У 2024 році вплив таких повідомлень зменшився в деяких каналах, зокрема на телебаченні (**25,2 %** проти 28,1 % у 2023 році) та в громадському транспорті / на зупинках (**17,6 %** проти 20,9 % у 2023 році).
- Приблизно третина дорослих помітили рекламу тютюнових і нікотинових виробів або рекламний контент (**36,7 %** — у 2024 році та 37,8 % — у 2023 році).
- Найпоширенішими джерелами такої реклами були торгові точки (**22,6 %**), інтернет (**20,2 %**), білборди (**10,3 %**) і телебачення (**7,2 %**).
- Уживання тонких сигарет відрізнялося залежно від статі: **42,7 %** жінок, які є теперішніми курцями, уживали лише тонкі сигарети; серед чоловіків, які є теперішніми курцями, — **9,9 %**. Навпаки, **70,1 %** чоловіків, які є теперішніми курцями, уживали лише звичайні (не тонкі) сигарети.

Найпоширеніші джерела реклами

Знання, ставлення та сприйняття

- Поінформованість про залежність і ризики для здоров'я, пов'язані з електронними сигаретами та ТВЕН, зростає з 2023 року, причому понад **80 %** дорослих визнають їхню здатність викликати залежність і потенціал спричинити серйозні проблеми зі здоров'ям.
- **72,2 %** дорослих вважають, що куріння кальяну з тютюном є шкідливим.
- **97,3 %** усвідомлюють, що сигарети викликають залежність.
- **95,0 %** дорослих розуміють, що куріння спричиняє серйозні проблеми зі здоров'ям.
- **83,3 %** визнають, що пасивне куріння шкідливе для тих, хто не курить.
- Понад **80 %** дорослих погоджуються, що куріння електронних сигарет і ТВЕН викликає залежність і шкідливе для здоров'я.
- **66,5 %** дорослих підтримують заборону демонстрації тютюнових виробів у місцях продажу.

66,5 % дорослих підтримують заборону демонстрації тютюнових виробів у місцях продажу

Куріння та вживання нікотину з моменту початку повномасштабного вторгнення

Частоту вживання тютюнових і нікотинових виробів із моменту початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році можна підсумувати таким чином

- **38,0 %** дорослих збільшили споживання тютюну або нікотину, зокрема **19,2 %** повідомили про значне збільшення.
- **10,0 %** зменшили споживання.
- **10,9 %** відновили споживання після перерви, що є значним зростанням порівняно з 3,0 % у 2023 році.
- **1,3 %** почали споживати тютюн або нікотин, хоча раніше ніколи цього не робили.
- **39,5 %** повідомили, що їхнє споживання тютюну або нікотину не змінилося через війну.

38,0 %
дорослих збільшили
споживання тютюну або
нікотину

Таблиця 4. Поширеність вживання тютюнових і нікотинових виробів серед дорослих, 2023 і 2024 роки

Тип і частота вживання	2023 р. (%)	Всього	2024 р. (%)							
	Всього		Стать		Вікова група (років)				Тип поселення	
			Чоловіки	Жінки	18–29	30–44	45–59	60+	Міське	Сільське
Тютюнові та нікотинові вироби										
Теперішнє	27,4	26,0	39,4	15,0	41,8	29,4	27,6	12,7	27,6	23,0
Щоденне	23,0	22,0	35,1	11,3	33,7	24,4	24,5	11,3	22,4	21,3
Епізодичне	6,8	6,0	6,8	5,4	13,8	7,9	4,2	1,5	7,9	2,3
Тютюнові вироби										
Теперішнє	26,7	22,7	34,2	13,1	28,0	25,9	27,0	12,7	25,0	18,0
Щоденне	22,3	18,9	29,4	10,2	19,5	21,7	23,9	11,3	20,1	16,3
Епізодичне	5,9	5,0	6,4	3,8	11,8	5,8	3,7	1,5	6,6	1,8
Тютюн для куріння										
Теперішнє	26,7	22,6	33,9	13,1	27,2	25,9	27,0	12,7	24,8	18,0
Щоденне	22,2	18,7	29,1	10,2	18,7	21,7	23,9	11,3	19,9	16,3
Епізодичне	5,8	5,0	6,4	3,8	11,8	5,8	3,7	1,5	6,6	1,8
Сигарети промислового виробництва										
Теперішнє	22,2	17,8	28,2	9,2	14,2	20,4	24,8	11,1	18,4	16,7
Щоденне	19,5	15,8	25,1	8,0	10,4	19,0	22,2	9,7	16,2	15,0
Епізодичне	2,7	2,1	3,1	1,2	3,8	1,4	2,6	1,4	2,2	1,7
Кальян із тютюном										
Теперішнє	2,6	2,8	3,3	2,4	9,3	4,1	0,7	0,0	4,0	0,5
Е-сигарети										
Теперішнє	3,3	5,3	7,0	3,9	20,2	5,7	1,8	0,0	5,2	5,4
ТВЕН										
Теперішнє	3,0	2,6	3,3	2,0	8,4	3,6	1,0	0,0	4,0	0,0
Бездимний тютюн										
Теперішнє	0,1	0,1	0,3	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0
Нікотинові паучі										
Теперішнє	0,2	0,3	0,7	0,0	1,4	0,0	0,3	0,0	0,5	0,0

Методологія

Опитування 2024 року було проведено з 22 по 31 жовтня шляхом телефонних інтерв'ю з 2 007 дорослими жителями України (віком від 18 років). Для формування вибірки було використано метод випадкового набору номерів мобільних телефонів (Таблиця 5).

Під час обробки даних було застосовано зважування для узгодження результатів із віковим і гендерним розподілом постійного населення країни на основі даних Державної служби статистики станом на 1 січня 2021 року. Вибірка опитування є репрезентативною для дорослого населення України (віком від 18 років).

Мешканці тимчасово окупованих територій, де не працюють українські оператори мобільного зв'язку, не були включені до опитування.

Дослідження було проведено за фінансової підтримки Європейського Союзу.

© World Health Organization 2025. Деякі права захищені. Ця публікація доступна на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO (CCBY-NC-SA 3.0 IGO; <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo>).

Таблиця 5. Етапи опитування та кількість респондентів

	2023 р.	2024 р.
Дати польового етапу	4–12 квітня	22–31 жовтня
Кількість респондентів	2 020	2 007